

3. אתיקה מקצועית - תקציר הנוגע לעבודה במערכת החינוך:

[קישור למדריך האתיקה של י.ה.ת.: <http://www.yahat.org/pages/ethics.php>]

פרק ג': הנחיות יסוד

3. על המטפל ביצירה והבעה לציית לחוקי המדינה הדנים בהכשרה ועיסוק במקצועות הטיפול ביצירה והבעה.
4. על המטפל ביצירה והבעה לפעול ביושר כלפי מטופלים, מודרכים ועמיתים, כאשר הוא מודע לכישוריו ולמגבלותיו.
5. על המטפל ביצירה והבעה ולדאוג לקידומו של כל פונה בלי הבדל של גזע, מין, דת, לאום, מוצא, גיל, העדפה מינית, רמת השכלה, מצב משפחתי ומצב כלכלי.
6. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלנצל לרעה את מעמדו כבעל השפעה על מטופלי ו/או על מודרכיו.
7. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלעבוד באופן פרטי במשך שנתיים מתום לימודיו.

פרק ד': מקצועיות

[אתיקה בעידן הדיגיטלי - ראה דגשים של הוועדה במשבצת בסוף הקובץ]

8. רמה מקצועית
 - א. על המטפל ביצירה והבעה לשמור על רמה מקצועית נאותה באופנות הטיפוליות, בתחומים הקשורים אליה ובאמנות שבו הוא עוסק.
 - ב. על המטפל ביצירה והבעה להתאים את החוזה הטיפולי מתוך הבנה והסכמה הדדית עם מטופליו ולהשתמש בהתערבויות הטיפוליות ההולמות את צורכיהם.
9. על המטפל ביצירה והבעה להראות יכולת מקצועית נאותה, לתעד ולסכם באופן מקצועי את מהלך הטיפול ביצירה והבעה ולדווח על מצבו של המטופל לפני גורמים משפחתיים, חינוכיים ומקצועיים, כשהוא שומר על זהירות ועל כללי הסודיות המקובלים.
10. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלטפל בכל אדם שיש עמו קשרים משפחתיים, חברתיים או כלכליים.
11. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלטפל בתלמידים/סטודנטים/מודרכים של המטפל במשך שנתיים לפחות ממועד הסיום של לימודיהם.
12. טיפול פרטי במסגרת ציבורית.
 - א. מטפל המועסק במוסד ציבורי לא יעבוד באופן פרטי באותה המסגרת, אלא אם כן קיבל לכך היתר מיוחד מהמוסד המעסיק.
 - ב. מקובלת שנה אחת של צינון בין טיפול במסגרת ציבורית לבין המשך טיפול באופן פרטי אצל מטפל המועסק באותה המסגרת, אלא אם נערך הסכם מיוחד המצדיק המשך רציף של הטיפול.
13. על המטפל ביצירה והבעה להכיר במצבים הדורשים את הפסקת עבודתו או את העברתו של מטופל אל מטפל אחר, כשיש בכך צורך, על רקע של מגבלות אישיות.
14. על המטפל ביצירה והבעה לדעת לסיים קשר טיפולי במועד מתאים ובאופן הולם ולסייע במעבר למטפל אחר במידת הצורך.
15. על המטפל ביצירה והבעה העוסק בהדרכה להימנע מיצירת קשר טיפולי עם מודרכיו.
 - א. על המטפל לאבחן, לטפל ולייעץ רק בתחום מומחיותו ובהתאם להכשרתו ולניסיונו.
 - ב. על המטפל להיעזר ביעוץ רפואי, פסיכיאטרי, נירולוגי ו/או פסיכולוגי וכד', במקרים שבהם נדרשים הערכה, אבחון ופיקוח רפואי או פיקוח מקצועי אחר.
17. על המטפל ביצירה והבעה העוסק בהוראה ובהדרכה לדאוג להתפתחותם המקצועית של מתמחיו ומודרכיו לאורך זמן ולטפח אותה. עליו לשמש דוגמה אישית בתחומים הבאים: למדנות ומודעות ברמה מקצועית גבוהה, מתן מידע ועדכון מדויק ויסודי, הקפדה על כללי אתיקה ועל התייחסות בין-אישית מכבדת ומכובדת.
18. על המטפל ביצירה והבעה לנהוג בהגינות ובכבוד עם עמיתים למקצוע ועם אנשי מקצוע אחרים; לשתף פעולה עםם לטובת המטופל ולא להוציא לשון הרע.
19. מטפל ביצירה והבעה יפרסם את תוארו ואת מעמדו המקצועי על פי הכשרתו המקצועית ועל פי הסמכתו בלבד.
20. על המטפל ביצירה והבעה לנהוג בצנעה ובענווה כשהוא מציג את יכולתו, את הכשרתו ואת ניסיונו המקצועי.

פרק ה': סודיות

21. על המטפל ביצירה והבעה להקפיד לשמור על סודיות ועל חיסיון של מטופליו. עליו להקפיד על שמירת הסודיות של התייעוד ושל הסיכומים הכתובים שלו. עליו לנהוג בצנע לגבי חיסיון מודרכיו.
22. חיסיון תהליכי היצירה והתוצרים
- א. חלה חובת חיסיון על מידע מכל סוג שהוא שיש לו קשר לטיפול ובכלל זה תהליכי היצירה המתפתחים במהלך הטיפול ותוצריהם.
- ב. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלחשוף מידע בלי הסכמה ברורה ובכתב של המטופל, אלא אם יש יסוד סביר להניח שבדיאגנוזה או של המטופל או של הזולת נמצאים בסכנה חמורה ומיידית.
23. על המטפל ביצירה והבעה לפעול בסביבה המגנה על הפרטיות ועל הסודיות של המטופל.
24. ויתור על סודיות ייעשה רק בתנאים כדלהלן:
- א. מטפל יעשה כל מאמץ כדי לקבל מהמטופל או מהאחרים עליו הסכמה לחשיפה, אם להבטחת רווחתו של המטופל ואם לצורך לימוד, פרסום מקצועי ולמחקר.
- ב. מטפל יחשוף מידע חסוי בתחום האזרחי, הפלילי או המשמעתי כאשר הוא נדרש לכך מתוקף החוק, אך יקפיד לשמור על כללי זהירות נאותים.
- ג. במקרים שקיימת בהם חובת גילוי וחשיפה, כמו בטיפול בקטנים ו/או בפסולי דין, חובה על המטפל לקבל את הסכמת ההורים או האחרים על המטופל, אלא אם כן הוא נדרש על פי דין לנהוג אחרת.
- ד. על המטפל לטשטש את זהות המטופל, לבחור בשם בדוי ולהצהיר על כך, בכל מקרה של הוראה או פרסום במסגרת עבודתו המקצועית.
25. על מטפל ביצירה והבעה לכבד ולהגן על מידע סודי מכל סוג, מלל ו/או יצירה והבעה, שמועבר אליו ממטופליו וממודרכיו במהלך הטיפול אך גם מחוץ למסגרתו.

פרק ו': קירבה, מיניות, מגע ואינטימיות

26. במסגרת הטיפול ביצירה והבעה נוצרת קירבה ואינטימיות, פיזית ורגשית, בין המטפל למטופל, בין המטופלים עצמם ובין המטופלים ליצירותיהם. כמו כן, העיסוק ביצירה והבעה באמצעות אמנויות שונות מתקשר במידה רבה ליצירות ולקירבה פיזית.
27. על המטפל ביצירה והבעה להיות מודע ולהבחין היטב בין גילויי מיניות, יחסי קירבה ומגע (פיזי ורגשי) התורמים להתפתחות האישית, לתהליך הטיפולי ולקשר עם המטופל ובין ניצול לרעה של יחסי הקרבה והארוטיקה.
28. התייחסות למיניות:
- א. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מליצור קשר מיני מכל סוג שהוא עם מטופל או עם מודרך.
- ב. על המטפל ביצירה והבעה להימנע ממעורבות בפעילות ארוטית כלשהי עם מטופל או עם מודרך.
- ג. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלפשוט בגדים בנוכחות מטופל או מודרך.
- ד. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלהתיר למטופל או למודרך לפשוט את בגדיו מעבר לנחוץ לקיום הטיפול.
- ה. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מליצור קשר מיני עם מטופל במשך לפחות שנתיים מהמועד שבו הסתיים הטיפול בו.
29. על המטפל ביצירה והבעה לנהוג בזהירות ולמנוע קירבה לא מתאימה שנוצרת בגלל פרשנות מוטעית המעוותת את הצורך בקרבה.
30. התייחסות למגע (פיזי):
- א. על המטפל ביצירה והבעה להכיר במצבים שבהם נדרשים קירבה ומגע לטובת המטופל, כאשר הם נוצרים בזהירות ותוך שמירה קפדנית על גבולות, ובין מצבים שבהם קירבה ומגע אינם חיוניים.
- ב. בתחומים שהמגע הוא חלק בלתי נפרד מהשפה הטיפולית (כגון בדרמה ובתנועה) על המטפל להביא זאת מראש לידיעת המטופל ולהגדיר את אופי המגע בחוזה הטיפולי.
31. התייחסות לאינטימיות:
- על המטפל ביצירה והבעה להכיר בכוח הבונה של האינטימיות הנוצרת בתהליכי היצירה והבעה ובמהלך הקשר הטיפולי, ובין שימוש לרעה באינטימיות העלול לבלבל ולטשטש את הגבולות.

פרק ז': שימור היצירות ותנאי העבודה

32. חומרים, תוצרים ויצירות מתעדים את תהליכי הטיפול ביצירה והבעה ומכילים את התכנים והנושאים המרכזיים המעובדים בטיפול ובהם ציורים, פסלים, קלטות, סרטים וכד'.

- א. על המטפל ביצירה והבעה לשמור על תנאי בטיחות ראויים בחדר הטיפול: אוורור מתאים, תאורה מספקת, גישה למים, הגנה מפני רעילות חומרים ומפני סכנה הטמונה בהם או במכשירים המשמשים בטיפול.
- ב. על המטפל ביצירה והבעה להקפיד על נהלים, תנאי תחזוקה ושימור הולמים של המכשור והחומרים המיועדים לשימוש של המטופל. עליו גם להקל על נגישותם ועל הפעלתם.

33. על המטפל ביצירה והבעה להקפיד להגן, לשמר, להצפין ולאחסן כראוי את כל היצירות הנוצרות במהלך הטיפול. חשיפת התוצרים לפני מטופלים וגורמים אחרים השותפים לחלל הטיפול מותנית בקבלת הסכמה מפורשת מהמטופל או מהאחראים עליו.

34. אחזקת היצירות:

- א. ככלל, כל היצירות והתיעוד של הטיפול שייכים למטופל.
- ב. על המטפל ביצירה והבעה לנסח בתחילת הטיפול חוזה טיפולי ברור, שמגדיר ומבהיר את העיסוק בתהליכי היצירה ואת אופן תיעודם ושימורם.
- ג. על המטפל ביצירה והבעה לנסח בחוזה הטיפול את האחריות המוטלת עליו לדאוג לשלומן של היצירות ושל תיעוד הטיפול. הוא יכול לנקוט לשם כך באחת משתי הדרכים שלהלן:
- (1) למסור למטופל את כל היצירות כבר במהלך הטיפול או מייד עם סיומו. יש להביא לידיעת המטופל שצילומים והעתקים של עבודותיו נשארים ברשות המטפל או ברשות המוסד.
- (2) לשמור את היצירות והתיעוד המילולי של הטיפול, ברשותו של המטפל או של המוסד למשך שנים אחדות או עד לגריסתן, בהתאם לדרישות החוק ו/או על פי הסכם מוקדם עם המטופל. בתקופה זו מוטלת על המטפל ועל המוסד החובה להגן על היצירות ועל התיעוד.

35. ערך אמנותי:

- א. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלחשוף יצירות של מטופלים ולהעניק להן ערך ציבורי או מסחרי.
- ב. ניתן לשקול חשיפה של היצירות לקהל הרחב במקרים חריגים בלבד ובהם: הסברת תחום בריאות הנפש, קידום מעמד המקצוע, גיוס תרומות למוסד טיפולי, פרסום מקצועי וכד'. כל זאת מתוך ראיית טובתו של המטופל בלבד, תוך הקפדה על קבלת הסכמה חתומה בכתב ידו של המטופל ולאחר בירור מדוקדק עמו בעניין המשמעות של הסכמתו.

פרק ח': ההיבט הרב-תרבותי

36. על המטפל ביצירה והבעה להכיר בקיומם של הבדלים ברקע התרבותי של מטופלים, לקבל בפתירות הבדלים אלה ולהבין את השלכותיהם על האבחון, על הטיפול ועל תהליכי היצירה.

37. על המטפל ביצירה והבעה להבין ולפתח מיומנויות טיפוליות המותאמות להיבטים רב-תרבותיים ולשקול את האפשרות שאין הלימה בין גישתו הטיפולית לצרכיו של המטופל.

38. על המטפל ביצירה והבעה לרכוש ידע והבנה של תרבויות זרות, אמונות ודעות, פולחנים ודתות, ערכים וחוקים, היסטוריה וגיאוגרפיה וסגנונות אמנות שונים.

39. על המטפל ביצירה והבעה לפתח רגישות ומודעות לדעות קדומות ולאמונות טפלות שלו ושל מטופליו ומודרכיו, שעלולות להשפיע על הקשר הטיפולי, על התהליך הטיפולי ועל היצירות.

40. על המטפל ביצירה והבעה להכיר את הייחודיות של תחום האמנות המאפשרת חופש ביטוי והתקשרות אל השורשים, המסורת, העבר וסיפורי החיים כגשר מעל מחסומי שפה ותרבות וכמקור לתקשורת.

פרק ט': מחקר

41. על המטפל ביצירה והבעה להתעדכן במחקר המקצועי בתחומו ולשקוד על פיתוח כלים לחקירה המקדמת את יכולותיו המקצועיות.

42. על מטפל ביצירה והבעה העוסק במחקר לשמור על כבוד האדם ולהגן על רווחתה של אוכלוסיית המטופלים-הנחקרים. אין לסכן את המטופלים-הנחקרים לצורך המחקר.

43. על מטפל ביצירה והבעה העוסק במחקר להכיר ולהתעדכן בעניין חוקים, נהלים ואמות מידה מקצועיים הנהוגים במדינה ובמוסד שהוא משתייך אליהם.
44. על המטפל-החוקר לגלות אחריות כלפי היבטים אתיים הנכללים בתכנון המחקר. במקרים שיש בהם חשש או ספק לגבי סיכון שהמחקר עלול ליצור, מוטלת חובה להיוועץ במומחים מקצועיים שאינם מעורבים במחקר.
45. על המטפל-החוקר להביא לידיעת המטופלים-הנחקרים את כל ההיבטים הנגזרים מהשתתפותם במחקר, ובהם סיכונים וסוגיות הקשורות בשמירה על סודיות. מוטלת על המטפל-החוקר חובה לגלות רגישות מיוחדת כלפי אוכלוסיות שהבנתן מוגבלת (עקב קושי שכלי, תקשורתי, פסולי דין, ילדים וכד').
46. על המטפל-החוקר לכבד את זכותו של המטופל-הנחקר ולאפשר לו להפסיק להשתתף במחקר בכל עת שירצה בכך. אסור למטפל-החוקר לנצל לרעה את מעמדו ולהשפיע על החלטותיו של המטופל-הנחקר.
47. על המטפל ביצירה והבעה לקבל מהמטופל הסכמה חתומה בכתב ידו המתירה לו להשתמש לצורך מחקר ביצירותיו של המטופל ובמידע אחר שהתקבל במהלך הטיפול בו, כל עוד לא חלפו עשר שנים לפחות ממועד הסיום של הטיפול.

פרק י': פרסום

48. מטפל ביצירה והבעה רשאי לפרסם את עיסוקו ואת כישוריו בכלי התקשורת כדי לרכוש מטופלים, לאחר שהגיע למעמד המסמיך אותו לעבודה פרטית.
49. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלפרסם את עיסוקו ואת כישוריו באופן שיש בו כדי להטעות את הציבור ו/או כדי להבטיח ריפוי מלא.
50. על המטפל ביצירה והבעה להימנע מלפרסם את עיסוקו ואת כישוריו באופן שיש בו כדי לפגוע ביכולתו של מטפל אחר לרכוש מטופלים.
51. על המטפל ביצירה והבעה לנהוג בצנעה בפרסום עיסוקו וכישוריו ולשמור על גבולות הטעם הטוב.

קריאה לתשומת ליבם של מטופלים ביצירה והבעה בעידן הדיגיטלי

מטעם ועדת האתיקה של י.ה.ת.

1. "על המקצועיות" בהסתמך על סעיף 9 – מהתקנון האתי של י.ה.ת.:
"על המטפל ביצירה והבעה לשמור על רמה מקצועית נאותה באופנות הטיפול, בתחומים הקשורים אליה ובאמנות שבו הוא עוסק."
המטפל ביצירה והבעה בעידן הדיגיטלי ישים ליבו לשמירה על רמה מקצועית נאותה באופנות הטיפול בתחומים הקשורים לאומנות בה הוא עוסק.
2. מטפל ביצירה והבעה העוסק בהוראה והדרכה ומשתמש באמצעים דיגיטליים, ישים לב וידאג להתפתחות המקצועית של תלמידיו ומודרכיו, לעדכן ולהתעדכן באפשרויות הדיגיטליות ובשיח במרחב הדיגיטלי תוך שמירה קפדנית על האתיקה המקצועית.
3. מטפל בהבעה ויצירה ישים ליבו ומודעותו לסכנות הטמונות בשימוש באמצעים הדיגיטליים וינהג במשנה זהירות בשימוש באמצעים אלו.
4. על מנת להגן על המטופלים והמטפלים מומלץ לפנות למומחים בתחום השימוש הדיגיטלי, להתעדכן ולהיעזר באפשרויות ההגנה הקיימות במדיה.